

Т. В. Кожухова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана"

ФІНАНСУВАННЯ ПРІОРИТЕТНИХ СФЕР СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ МОБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ РЕСУРСІВ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

T. Kozhukhova,
Ph.D. in Economics, Assistant Professor of the International Economics Department Kryvyi Rih Institute of Economics
SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

FUNDING OF THE PRIORITY AREAS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: STATE AND TRENDS OF MOBILIZATION OF DOMESTIC PUBLIC RESOURCES IN DEVELOPING COUNTRIES

У статті досліджено сучасний стан національного державного фінансування пріоритетних сфер сталого розвитку. Визначено, що протягом 2012—2014 рр. найбільша частка державних видатків у країнах, що розвиваються, була спрямована до сектору освіти (14,6%). Встановлено, що частка державних коштів, виділених до сектору охорони здоров'я, становила 7,6%, сільського господарства — 2,8%, соціального захисту — 1,9%, водопостачання, санітарії та гігієни — 1,2%, охорони навколишнього середовища — 0,5%. Виявлено тенденції зростання державних видатків до всіх пріоритетних сфер сталого розвитку в найменш розвинутих країнах. Проаналізовано виконання урядами країн, що розвиваються, цільових показників національного фінансування, встановлених на міжнародному та регіональному рівнях. Визначено, що найбільший розрив між цільовими показниками і фактичним виділенням державних коштів спостерігається у секторі соціального захисту (89%), сільського господарства (72%) та водопостачання, санітарії та гігієни (70%). Встановлено необхідність активізації мобілізації як національних, так і міжнародних фінансових ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку.

In the article the current state of the priority areas of national public funding of sustainable development has been investigated. It has been determined that during the period between 2012 and 2014 the largest share of public spending in developing countries was directed to the education sector (14.6%). It has been found out that the share of public funds allocated to the health sector was 7.6%, to the agricultural sector was allocated 2.8%, to the social security — 1.9%, to water supply, sanitation and hygiene — 1.2%, to environmental protection — 0.5%. The tendencies of growth of public spending in all priority areas of sustainable development in the least developed countries have been found out. The implementation by the governments in developing countries of the national allocation targets set at international and regional levels has been analyzed. The greatest gap between targets and actual allocation of public funds is observed in the sector of social protection (89%), agriculture (72%) and water supply, sanitation and hygiene (70%). The necessity of activation of mobilization of both domestic and international financial resources to achieve sustainable development goals has been identified.

Ключові слова: сталий розвиток, національне державне фінансування, державні видатки, цільові показники фінансування.

Key words: sustainable development, national public funding, public spending, funding targets.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Забезпечення сталого розвитку шляхом заохочення економічного зростання, сприяння соціальній інтеграції та охорони навколишнього середовища потребує достатньої кількості фінансових ресурсів як у найменш розвинутих країнах, так і з доходом нижче та вище середнього. Національне державне фінансування пріоритетних сфер, що включають сільське господарство, водопостачання, санітарію та гігієну, соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, охорону навколишнього середовища відіграє важливу роль в ліквідації злиденності й досягненні цілей сталого розвитку. Поряд із значною міжнародною фінансовою підтримкою, країни, що розвиваються, повинні використовувати національні механізми фінансування сталого розвитку. У Аддіс-Абебській програмі дій, прийнятій на третій Міжнародній конференції з фінансування розвитку (2015 р.) підтвер-

джено, що "кожна країна несе головну відповідальність за власний економічний і соціальний розвиток" [1]. Аналіз здійснення національної державної фінансової підтримки пріоритетних секторів сталого розвитку є необхідним для визначення сучасного стану фінансування та розробки стратегічних заходів у цій сфері.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемні питання фінансування сталого розвитку розглядали такі зарубіжні науковці, як С. Хортон (S. Horton) [2], Дж. Шмідхубер (J. Schmidhuber) і Дж. Бруїнсма (J. Bruinsma) [3], Д. Камо (D. Kamau) і А. Айо (A. Ayoo) [4], які здійснювали розробку інвестиційних стратегій щодо подолання бідності, зниження уразливості та підвищення стійкості країн з низьким рівнем доходів. Сучасні тенденції національного і міжнародного фінансування в контексті реалізації цілей сталого розвитку

Таблиця 1. Заплановане національне державне фінансування пріоритетних секторів сталого розвитку в НРК у 2012–2014 рр. (середнє значення)

Країна	Сільське господарство		ВСГ		Охорона здоров'я		Соціальний захист		Освіта		Охорона навкол. середовища	
	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.
Афганістан	0,41	1,31	0,03	0,1	0,43	1,38	0,22	0,71	3,08	10,05	н.д.	н.д.
Бенін	0,82	4,03	н.д.	н.д.	1,23	6,06	0,43	2,12	4,58	22,6	н.д.	н.д.
Буркіна-Фасо	1,49	5,56	н.д.	н.д.	2,03	7,52	0,32	1,19	3,81	14,16	0,13	0,49
Бурунді	0,89	2,58	н.д.	н.д.	1,09	3,12	0,04	0,12	4,37	38,19	н.д.	н.д.
Центрально-Африканська республіка	0,48	1,74	0,24	0,8	1,67	5,96	0,11	0,41	2,17	7,84	0,06	0,19
Коморські острови	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	1,16	4,7	н.д.	н.д.	4,55	18,45	н.д.	н.д.
Гвінея-Бісау	0,56	2,69	н.д.	н.д.	0,85	4,26	0,03	0,17	1,61	8,15	0,03	0,15
Гаїті	0,47	1,36	0,11	0,32	0,69	1,99	0,66	1,92	3,05	8,76	0,67	2
Ліберія	0,54	2,04	н.д.	н.д.	2,78	10,67	0,21	0,79	3,85	14,81	0,33	1,26
Мадагаскар	0,26	1,92	н.д.	н.д.	0,72	5,3	0,07	0,33	2,86	21,03	0,06	0,42
Малаві	3,96	15,1	н.д.	н.д.	1,87	7,66	н.д.	н.д.	3,54	14,39	н.д.	н.д.
Малі	1,86	7,96	н.д.	н.д.	1,36	5,81	н.д.	н.д.	4,09	17,51	0,14	0,76
Мозамбик	0,71	1,88	0,2	0,57	2,19	5,9	0,35	0,95	5,51	14,39	0,11	0,31
Непал	1,65	7,18	0,35	1,56	1,06	4,75	0,64	2,88	3,22	14,19	0,07	0,32
Руанда	0,88	3,18	0,32	1,04	1,5	5,35	0,71	2,53	4,2	15,04	0,07	0,23
Сьєрра-Леоне	0,38	2,22	0,11	0,7	0,91	5,33	0,06	0,37	2,59	15,24	н.д.	н.д.
Південний Судан	0,59	2,8	0,18	0,93	0,73	3,57	0,19	0,99	1,36	6,87	0,34	1,2
Танзанія	1,06	5,05	0,23	1,08	1,23	5,85	н.д.	н.д.	3,77	17,97	н.д.	н.д.
Того	0,53	1,68	0,05	0,16	1,56	4,94	0,41	1,3	4,35	13,73	0,16	0,51
Уганда	0,59	2,94	0,24	1,22	1,17	5,88	0,03	0,17	2,45	12,25	0,07	0,35
Зімбабве	1,5	4,86	н.д.	н.д.	2,8	9,17	0,23	0,77	7,41	н.д.	н.д.	н.д.
Всього	0,98	3,9	0,19	0,73	1,38	5,48	0,28	1,04	3,64	14,6	0,52	0,67

Джерело: складено автором на основі [13].

досліджували Г. Шмідт-Трауб (G. Schmidt-Traub) і Дж.Д. Сакс (J.D. Sachs) [5]. Необхідність активізації зусиль у досягненні цілей сталого розвитку потребує визначення сучасного стану та тенденцій національного державного фінансування пріоритетних сфер у країнах, що розвиваються, для прийняття своєчасних і ефективних управлінських рішень.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є визначення сучасного стану і тенденцій мобілізації національних державних ресурсів для фінансування пріоритетних сфер сталого розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Майже для всіх пріоритетних сфер, що мають особливо важливе значення у досягненні цілей сталого розвитку, існують цільові показники національного державного фінансування, встановлені на міжнародному та регіональному рівнях. Так, загальновизнаними цільовими показниками здійснення державних витрат до сектору сільського господарства є 10% загальних державних витрат [6], водопостачання, санітарії та гігієни (ВСГ) — 0,5–1% ВВП [7; 8], охорони здоров'я — 12–15% державних витрат [9; 10], соціального захисту — 4,5% ВВП [11], освіти — 4–6% ВВП (або 15–20% державних витрат) [12]. На думку експертів Програми розвитку ООН, визначену в Доповіді про людський розвиток (2007/2008), на охорону навколишнього середовища до 2030 р. необхідно щорічно витратити приблизно 1,6% світового ВВП [8].

Як показав аналіз національного державного фінансування пріоритетних сфер сталого розвитку протягом 2012–2014 рр., здійснений за даними міжнародних науково-дослідницьких груп у сфері розвитку "Oxfam International", "The Development Finance International Group", майже за всіма цільовими показниками виділення державних коштів спостерігається невиконання уря-

дами країн, що розвиваються, взятих на себе зобов'язань. Так, середнє значення запланованих витратів на сільське господарство у 20-ти найменш розвинутих країнах (НРК) становило 3,9% (табл. 1).

Досліджуючи динаміку здійснення державних витратів на сільське господарство за цією групою країн, варто відзначити стрімке їх зменшення у Мадагаскарі (з 2,12% у 2012 р. до 1,7% у 2014 рр.) і Уганді (з 3,18% до 2,54% відповідно) [13].

Найбільша частка державних коштів у НРК спрямована до сектору ВСГ у Непалі (0,35% ВВП) і Руанді (0,32% ВВП). Країнами з найменшими показниками стали Афганістан (0,03% ВВП), Того (0,05% ВВП), Гаїті та Сьєрра-Леоне (по 0,11% ВВП), Південний Судан (0,18% ВВП).

Середнє значення частки державних витратів на охорону здоров'я в НРК становило 5,48%. При цьому в таких країнах, як Афганістан, Гаїті та Непал частка державних витратів становила менше 5% (1,38%, 1,99%, 4,75% відповідно).

Найбільші заплановані витрати на соціальний захист населення у групі НРК мали Руанда (0,71% ВВП), Гаїті (0,66% ВВП), Непал (0,64% ВВП), Бенін (0,43%), Того (0,41%). Поряд з цим варто відзначити збільшення протягом 2012–2014 рр. бюджетних асигнувань на соціальний захист у таких країнах, як Бенін (з 0,35% до 0,48% ВВП), Гаїті (з 0,49% до 0,75 ВВП), Мозамбик (з 0,29% до 0,43%) [13].

За наявними даними щодо державного фінансування освіти у НРК визначено, що більше, ніж 4% ВВП становили заплановані витрати в Малі (4,09%), Руанді (4,2%), Того (4,35%), Бурунді (4,37%), Коморських островах (4,55%), Беніні (4,58%), Мозамбіку (5,51%), Зімбабве (7,41%). Найменші заплановані показники — у Південному Судані (1,36%), Гвінеї-Бісау (1,61%). Якщо розглядати заплановані витрати на освіту за часткою у загальному обсязі державних витратів, необхідно відмітити, що найвищі показники мають Бурунді (38,19%), Бенін (22,6%), Мадагаскар (21,03%), Коморські

Таблиця 2. Заплановане національне державне фінансування пріоритетних секторів сталого розвитку в країнах з доходом нижче середнього у 2012–2014 рр. (середнє значення)

Країна	Сільське господарство		ВСГ		Охорона здоров'я		Соціальний захист		Освіта		Охорона навкол. середовища	
	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.
Вірменія	0,26	1,05	0,05	0,21	1,42	5,78	2,32	9,49	2,4	9,94	0,05	0,2
Бутан	3,37	10,08	н.д.	н.д.	2,36	7,33	н.д.	н.д.	4,41	13,84	н.д.	н.д.
Гана	0,2	0,74	0,06	0,2	2,61	9,5	0,01	0,03	4,41	16,23	0,04	0,13
Гайана	1,99	5,96	0,31	0,91	2,98	8,93	н.д.	н.д.	4,48	13,42	0,12	0,36
Гондурас	0,34	1,6	2,51	12,68	2,5	11,99	0,37	1,78	5,61	26,97	0,24	1,16
Кенія	1,16	3,4	0,63	1,76	1,4	4,1	0,67	1,95	5,29	15,75	0,18	0,52
Кірібаті	3,6	3,57	0,36	0,36	7,9	7,79	н.д.	н.д.	11,05	10,84	н.д.	н.д.
Косово	0,65	2,21	0,11	0,37	2,87	9,83	0,71	2,42	4,4	15,08	0,05	0,17
Лесото	0,55	0,91	0,8	1,28	6,28	10,03	н.д.	н.д.	8,78	13,99	н.д.	н.д.
Нікарагуа	0,2	1,14	н.д.	н.д.	2,76	15,56	н.д.	н.д.	3,72	21	0,04	0,22
Нігерія	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	0,5	3,57	н.д.	н.д.	0,91	6,54	н.д.	н.д.
Папуа-Нова Гвінея	0,53	1,47	0,08	0,14	2,61	7,27	0,02	0,05	4,96	13,79	0,11	0,31
Самоа	0,81	2,17	1,16	3,14	4,22	11,41	1,01	2,74	4,67	12,63	0,32	0,88
Сан Томе і Принсіпі	0,53	1,04	0,13	0,26	2,72	5,44	0,27	0,54	4,37	8,79	0,1	0,19
Сенегал	1,09	3,7	0,25	0,85	1,19	4,02	н.д.	н.д.	5,92	20,05	0,2	0,69
Соломонові острови	2,02	3,65	0,5	0,89	3,73	6,76	0,26	0,47	8,06	14,66	0,53	0,96
Шрі-Ланка	0,79	3,83	0,17	0,83	1,31	6,32	0,04	0,2	1,55	7,48	0,06	0,32
Свазіленд	1,25	4,71	н.д.	н.д.	3,12	11,7	н.д.	н.д.	5,14	19,27	н.д.	н.д.
Тимор-Лешті	0,73	2,16	0,60	1,97	1,2	3,72	2,64	7,88	2,28	6,8	0,03	0,09
Вануату	0,59	2,5	0,05	0,23	2,1	8,83	н.д.	н.д.	5,36	22,59	0,03	0,13
Всього	1,09	2,94	0,49	1,63	2,79	7,99	0,76	2,5	4,9	14,5	0,14	0,42

Джерело: складено автором на основі [13].

острови (18,45%), Танзанія (17,97%), Малі (17,51%). Найнижчі показники — у Південного Судану (6,87%), Центрально-Африканської республіки (7,84%), Гвінеї-Бісау (8,15%), Гаїті (8,76%).

Протягом 2012–2014 рр. у НРК відбулося значне зростання державного фінансування заходів щодо охорони навколишнього середовища (з 0,11% ВВП до 0,24% ВВП). При цьому 85% НРК з 13-ти розглянутих відносяться до регіону Африки на південь від Сахари. Зростання державних витрат спостерігалось в Буркіна-Фасо (з 0,11% ВВП до 0,15% ВВП), Гаїті (з 0,35% ВВП до 1,22% ВВП), Мозамбіку (з 0,08% ВВП до 0,1% ВВП), Південному Судані (з 0,02% ВВП до 0,56% ВВП), Того (з 0,11% ВВП до 0,08% ВВП) [13].

Аналізуючи національне державне фінансування в країнах з доходом нижче середнього, необхідно відзначити, що середнє значення частки державних витратків на сільське господарство у 2012–2014 рр. становило 2,94% (табл. 2). Найбільша частка бюджетних асигнувань запланована в Бутані (10,08%). Інші країни цієї групи мали показники менше 5%, крім Гондурасу, частка запланованих витратків якого становила 5,96%. Найнижчі значення — у Гани (0,74%), Лесото (0,91%), Сан-Томе і Принсіпі (1,04%), Вірменії (1,05%). За результатами аналізу динаміки державного фінансування протягом 2012–2014 рр. визначено поступове зменшення частки витратків на сільське господарство в Бутані (з 13,08% до 5,57%), збільшення — у Лесото (з 0,24% до 2,16%) і Вануату (з 2,29% до 2,84%) [13].

Державне фінансування сектору ВСГ у країнах з доходом нижче середнього знизилось протягом 2013–2014 рр. з 0,51% ВВП до 0,46% ВВП. Найвищі показники мали Гондурас (2,51% ВВП), Самоа (1,16% ВВП), Лесото (0,8% ВВП), Кенія (0,63% ВВП), Тимор-Лешті (0,6% ВВП). Зростання державних витратків протягом 2012–2014 рр. відбулося у Гайані (з 0,23% ВВП до 0,42% ВВП) і Самоа (з 1% ВВП до 1,33% ВВП) [13].

Серед країн з доходом нижче середнього тільки в Нікарагуа заплановано виділити протягом 2012–2014 рр. до сектору охорони здоров'я 15,56% державних витратків, що відповідає встановленому цільовому показ-

нику. Найбільшу частку витратків у цій групі країн мали також Гондурас (11,99%), Свазіленд (11,7%), Самоа (11,41%). Заплановані витратки інших країн становили менше 10%, найнижчі показники у Нігерії — 3,57%, Тимор-Лешті — 3,72%, Сенегалу — 4,02%, Кенії — 4,1%. Поряд з цим варто відмітити позитивні тенденції щодо зростання запланованих витратків протягом 2012–2014 рр. у 5-ти країнах: Вануату з 8,19% у 2012 рр. до 9,66% у 2014 рр., Гайані — з 8,51% до 9,52%, Соломонових островах — з 6,1% до 7,1%, Шрі-Ланці — з 5,77% до 7,03%, Тимор-Лешті — з 2,91% до 4,54% відповідно [13].

Найвищі показники державного фінансування сфери соціального захисту у цій групі країн мали Тимор-Лешті (2,64% ВВП), Вірменія (2,32% ВВП), Самоа (1,01% ВВП). Інші країни спрямовували до цього сектору менше 1% ВВП. Найнижчі показники — у Гани (0,01% ВВП) і Папуа-Нової Гвінеї (0,02% ВВП). Тенденцію до збільшення цих показників мали Тимор-Лешті (з 1,88% ВВП у 2012 рр. до 3,37% ВВП у 2014 рр.) і Самоа (з 0,95% ВВП до 1,09% ВВП відповідно) [13].

Середнє значення частки державних витратків на освіту в країнах з рівнем доходу нижче середнього протягом 2012–2014 рр. становило 14,5%. При цьому слід відзначити перевищення верхньої межі рекомендованого показника 15–20% Гондурасом і Вануату. Найбільшу частку витратків на освіту в бюджеті мали також Сенегал (20,05%), Свазіленд (19,27%), Гана (16,23%), Кенія (15,75%), Косово (15,08%). Найнижча частка бюджетних коштів виділена у Нігерії (6,54%), Тимор-Лешті (6,8%), Шрі-Ланці (7,48%), Сан Томе і Принсіпі (8,79%), Вірменії (9,94%).

Протягом 2013–2014 рр. у чотирьох країнах цієї групи відбулося зменшення частки витратків, спрямованих до сектору охорони навколишнього середовища: Гондурас (з 0,26% ВВП до 0,22% ВВП), Папуа-Новій Гвінеї (з 0,15% ВВП до 0,09% ВВП), Сан Томе і Принсіпі (з 0,11% ВВП до 0,08% ВВП), Соломонових Островах (з 0,67% ВВП до 0,49% ВВП) [13].

Аналізуючи дані, наведені в таблиці 3, слід зазначити, що серед 10-ти країн, що належать до групи країн з рівнем доходу вище середнього, найбільші заплановані

Таблиця 3. Заплановане національне державне фінансування пріоритетних секторів сталого розвитку в країнах з доходом вище середнього у 2012–2014 рр. (середнє значення)

Країна	Сільське господарство		ВСГ		Охорона здоров'я		Соціальний захист		Освіта		Охорона навкол. середовища	
	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.	% ВВП	% вид.
Албанія	0,43	1,37	0,06	0,94	1,79	8,55	н.д.	н.д.	2,9	9,21	0,13	0,41
Беліз	0,5	1,81	н.д.	н.д.	3,08	11,02	0,51	1,84	6,04	21,61	0,04	0,15
Кабо-Верде	н.д.	н.д.	0,24	0,63	2,45	6,45	0,92	2,41	5,83	15,34	0,57	1,48
Колумбія	0,3	1,04	н.д.	н.д.	1,55	5,76	0,87	3,35	3,52	13,58	0,07	0,26
Сальвадор	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	4	17,3	0,22	0,92	3,49	15,08	0,05	0,21
Ямайка	0,6	1,52	0,06	0,15	2,38	6,05	0,19	0,49	5,03	12,76	0,08	0,21
Монголія	0,02	0,05	н.д.	н.д.	2,49	7	н.д.	н.д.	5,24	14,65	н.д.	н.д.
Перу	0,54	2,75	0,69	3,48	1,82	9,2	0,63	3,17	3,07	15,57	0,36	1,83
Південна Африка	0,26	1,04	н.д.	н.д.	3,38	13,39	н.д.	н.д.	4,6	18,35	0,06	0,25
Тонга	0,84	2,89	н.д.	н.д.	2,51	8,66	н.д.	н.д.	3,34	11,54	0,01	0,1
Всього	0,44	1,56	0,26	1,3	2,54	9,34	0,56	2,03	4,3	14,8	0,46	0,54

Джерело: складено автором на основі [13].

Таблиця 4. Узагальнені показники національного державного фінансування пріоритетних секторів сталого розвитку НРК і країн з доходом нижче та вище середнього (2012–2014 рр.)

Сфера	Цільовий показник	Державне фінансування (середнє значення)	
		% видатків	% ВВП
1. Освіта	15 - 20% державних витрат; 4 - 6% ВВП	14,6	4,3
2. Охорона здоров'я	15% державних витрат	7,6	2,2
3. Сільське господарство	10% державних витрат	2,8	0,8
4. Соціальний захист	4,5% ВВП	1,9	0,5
5. ВСГ	0,5 - 1% ВВП	1,2	0,3
6. Охорона навколишнього середовища	-	0,5	0,4

Джерело: складено автором на основі [6–13].

показники державного фінансування сільського господарства мали Тонга (2,89%), Перу (2,75%), Беліз (1,81%), Ямайка (1,52%). Середнє значення запланованих державних витрат на сільське господарство за 10-ма країнами цієї групи у 2012–2014 рр. становило усього 1,56%.

Найбільшу частку державних видатків до сектору ВСГ серед 4 країн з рівнем доходу вище середнього, за якими є дані, спрямовано в Перу (0,69% ВВП). Друге місце посідає Кабо-Верде (0,24%), третє місце поділяють Албанія та Ямайка (по 0,6% ВВП).

З 10-ти країн цієї групи на охорону здоров'я тільки двома країнами було заплановано частку видатків, яка перевищує цільовий показник 12% — 15% (Сальвадор (17,3%) і Південна Африка (13,39%)). Більше 11% заплановано виділити у Белізі, видатки інших країн становили від 5,76% до 9,2%. Попри низькі показники, варто відзначити тенденцію до зростання частки державних видатків у Белізі (з 10,64% у 2012 р. до 11,64% у 2014 р.) і Перу (з 9,06% до 9,04% відповідно) [13].

Найбільші показники державного фінансування соціального захисту в 2012–2014 рр. серед 6-ти країн з рівнем доходу вище середнього мають Кабо-Верде (0,92% ВВП) і Колумбія (0,87% ВВП).

Частка витрат на освіту в загальному обсязі державного фінансування в країнах цієї групи у 2012–2014 рр. становила 14,8%. Найбільша частка видатків запланована у Белізі (21,61%) і Південній Африці (18,35%). Менше 15% було заплановано такими країнами, як Албанія (9,21%), Тонга (11,54%), Ямайка (12,76%), Колумбія (13,58%), Монголія (14,65%).

Найбільші показники з державного фінансування заходів охорони довкілля в країнах з рівнем доходу вище середнього мали Кабо-Верде (0,57%) і Перу (0,36%). З 9-ти країн, що досліджувалися, зростання державних видатків відбулося тільки у 4-х: Албанії, Кабо-Верде, Ямаїці, Колумбії [13].

Отже, за результатами аналізу виділення бюджетних коштів для національного фінансування пріоритетних секторів сталого розвитку в країнах, що розвиваються, протягом 2012–2014 рр. необхідно зробити такі висновки:

1) попри зменшення державних видатків на розвиток сільського господарства в НРК, до яких відносяться, в основному, країни Африки на південь від Сахари, країни цієї групи мають найбільшу частку видатків у бюджеті порівняно з іншими групами — 3,9% (при встановленому цільовому показнику 10%). Друге місце посідають країни з рівнем доходу нижче середнього (2,94%), третє — країни з рівнем доходу вище середнього (1,56%);

2) близькими до виконання щодо виділення бюджетних асигнувань 0,5% — 1% ВВП до сектору ВСГ є країни з рівнем доходу нижче середнього, частка видатків яких становила в середньому 0,49% ВВП. Меншу майже в 2 рази частку виділено в країнах з рівнем доходу вище середнього (0,26% ВВП). Найменша частка бюджетних асигнувань — у НРК — 0,19% ВВП, що майже втричі нижче встановленого цільового показника. Поряд з цим, у групі НРК спостерігаються тенденції до зростання державних видатків на ВСГ (з 0,17% ВВП у 2012 р. до 0,24% ВВП у 2014 р.). Протягом 2013–2014 рр. у країнах з рівнем доходу як нижче середнього, так і вище середнього відбулося зниження державного фінансування сектору ВСГ (з 0,51% ВВП до 0,46% ВВП і з 0,4% ВВП до 0,3% ВВП);

3) у секторі охорони здоров'я, до якого необхідно спрямовувати не менше 15% державних видатків, найбільша частка (9,33%) була виділена в країнах з рівнем доходу вище середнього. Країнами з доходом нижче середнього виділено 7,99%. Майже в 2 рази менше було виділено в НРК (5,48%);

4) усі групи країн є далекими від виконання встановленого цільового показника щодо фінансування сектору соціального захисту (4,5% ВВП). Найбільша частка державного фінансування виділялася в країнах з доходом нижче середнього — 0,76%. На другому місці — країни з доходом вище середнього, частка державних видатків яких становила 0,56% ВВП. Найменша державна фінансова підтримка здійснювалася в НРК (0,28% ВВП);

5) найбільша частка державних коштів як в НРК, так і в країнах з рівнем доходу нижче та вище середнього, спрямована до сектору освіти. Усі групи країн є близькими до виконання нижньої межі встановленого цільового показника 15% — 20% державних видатків. Частка державних коштів, спрямованих до сектору освіти, в НРК становила 14,6% (3,64% ВВП), в країнах з доходом

нижче середнього — 14,5% (4,9% ВВП), вище середнього — 14,8% (4,3% ВВП).

6) найбільша частка державних видатків, спрямованих на здійснення заходів у сфері охорони навколишнього середовища, належить НРК (0,52% ВВП), найменша — країнам з рівнем доходу нижче середнього — 0,14% ВВП. Державні видатки в країнах з доходом вище середнього становили 0,46% ВВП.

Найбільший розрив між цільовими показниками та фактичним виділенням державних коштів у країнах, що розвиваються, спостерігається у секторі соціального захисту (89%), сільського господарства (72%), ВСГ (70%). Невиконання встановленого цільового показника у секторі охорони здоров'я становило 50%, освіти — 27% (табл. 4).

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами аналізу національного державного фінансування пріоритетних сфер сталого розвитку в країнах, що розвиваються, визначено, що найбільша частка державних видатків протягом 2012 — 2014 рр. була спрямована до сектору освіти (14,6%). Видатки до сектору охорони здоров'я становили 7,6%, сільського господарства — 2,8%, соціального захисту — 1,9%, ВСГ — 1,2%, охорони навколишнього середовища — 0,5%. Поряд з цим встановлено такі тенденції:

1) поступове зростання частки державних видатків НРК до сектору ВСГ (на 41%), соціального захисту (на 12%), освіти (на 35%), охорони навколишнього середовища (на 118%). Попри зменшення державних видатків у 2013 р. у секторах сільського господарства та охорони здоров'я, у 2014 р. вони збільшилися на 1,6% та 3,2%;

2) зростання у країнах з доходом нижче середнього бюджетних асигнувань до сектору соціального захисту (на 14%). Поступове зменшення державного фінансування сільського господарства (на 15%);

3) зростання частки державних видатків на охорону навколишнього середовища у країнах з доходом вище середнього (на 31%). Скорочення державного фінансування сектору освіти (на 1,6%). Зниження у 2014 р. порівняно з 2013 р. фінансування сільського господарства (на 10%), ВСГ (на 25%), соціального захисту (на 2%).

Значний розрив між цільовими показниками та фактичними державними видатками до пріоритетних секторів НРК, країн з доходом нижче та вище середнього свідчить про необхідність активізації мобілізації як національних, так і міжнародних фінансових ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку.

Література:

1. Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (2015) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.un.org
2. Horton S. (1999). Opportunities for investments in nutrition in low-income Asia/ Asian Development Review. — 17 (1, 2). — P. 246—273.
3. Schmidhuber J., Bruinsma, J. (2011). Investing towards a world free of hunger: lowering vulnerability and enhancing resilience. In A. Prakash, ed. Safeguarding food security in volatile global markets. Rome, FAO [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fao.org/>
4. Kamau Daniel, Ayuo Amos Financing Agriculture as a Poverty Eradication Strategy — The Case of Uasin Gishu County, Kenya (2013) <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JEDS/article/viewFile/9810/10015>
5. Schmidt-Traub Guido, Sachs Jeffrey D. Financing Sustainable Development: Implementing the SDGs through Effective Investment Strategies and Partnerships <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/04/>
6. Maputo-Declaration Conference of Ministers of Agriculture of the African Union (Maputo, Mozambique 1—2 July 2003) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.diplomatie.gouv.fr/>
7. The eThekweni Declaration: Second African Conference on Hygiene and Sanitation in Durban, South Africa,

February 18—20, 2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.wsp.org/>

8. Human Development Report [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hdr.undp.org/>

9. Taskforce on innovative international financing for health systems. Constraints to scaling up the health Millennium Development Goals: costing and financial gap analysis. Working Group 1 Report. 2010. Geneva [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://who.int/choice/publications>

10. Abuja Declaration on HIV/AIDS tuberculosis and other related infectious diseases <http://www.un.org>

11. Financing Social Protection in the Light of International Spending Targets: A Public Sector Spending Review Final [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://r4d.dfid.gov.uk/>

12. The Muscat Agreement Global Education for All Meeting UNESCO, Muscat, Oman 12 — 14 May 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/>

13. Government Spending Watch [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.governmentspendingwatch.org/>

References:

1. Addis-Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development (2015), Available at: www.un.org (Accessed 4 December 2016).
2. Horton, S. (1999), "Opportunities for investments in nutrition in low-income Asia" / Asian Development Review, 17 (1, 2), pp. 246—273.
3. Schmidhuber, J. Bruinsma, J. (2011), "Investing towards a world free of hunger: lowering vulnerability and enhancing resilience" Available at: <http://www.fao.org/> (Accessed 4 December 2016).
4. Kamau Daniel, Ayuo Amos "Financing Agriculture as a Poverty Eradication Strategy — The Case of Uasin Gishu County, Kenya" (2013), Available at: <http://www.iiste.org/Journals/index.php/JEDS/article/viewFile/9810/10015> (Accessed 4 December 2016).
5. Schmidt-Traub Guido, Sachs Jeffrey D. (2015), "Financing Sustainable Development: Implementing the SDGs through Effective Investment Strategies and Partnerships" Available at: <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/04/> (Accessed 4 December 2016).
6. Maputo Declaration Conference of Ministers of Agriculture of the African Union (2003), Available at: <http://www.diplomatie.gouv.fr/> (Accessed 4 December 2016).
7. The eThekweni Declaration: Second African Conference on Hygiene and Sanitation in Durban, South Africa (2008), Available at: <http://www.wsp.org/> (Accessed 4 December 2016).
8. Human Development Report Available at: <http://hdr.undp.org/> (Accessed 4 December 2016).
9. Taskforce on innovative international financing for health systems. Constraints to scaling up the health Millennium Development Goals: costing and financial gap analysis (2010), Available at: <http://who.int/choice/publications/> (Accessed 4 December 2016).
10. Abuja Declaration on HIV/AIDS tuberculosis and other related infectious diseases (2001) Available at: <http://www.un.org/> (Accessed 4 December 2016).
11. Financing Social Protection in the Light of International Spending Targets: A Public Sector Spending Review Final Available at: <http://r4d.dfid.gov.uk/> (Accessed 4 December 2016).
12. The Muscat Agreement Global Education for All Meeting UNESCO, Muscat, Oman (2014) Available at: <http://www.uis.unesco.org/> (Accessed 4 December 2016).
13. Government Spending Watch Available at: <http://www.governmentspendingwatch.org/> (Accessed 4 December 2016).

Стаття надійшла до редакції 04.12.2016 р.